

א

בדיקת הציוד, אך עם פקודת „היכון!“ כל הפעולות מבוצעות אוטומטית. את הפקודה „קפוז!“ אני כבר שומע תוך קפיצה אינסטינקטיבית.

בחוץ ההרגשה היא משונה. בתחילה אנו נתפסים בורם של רוח עצום המטיס אותנו במהירות איומה, ואז אנו מרגישים לפתע שקט מופלא מסביב ונדנוד נעים כמו בכסא-נוח. איני יכול לתאר לך בדיוק את ההרגשה שם למעלה. זוהי הרגשה נהדרת, הרגשה של עליונות. ולפתע קופצת מולך הקרקע במהירות — והחבטה תלויה בקפיצה ובגלגול המוצלח או הבלתי-מוצלח.

דרך אגב: משקו של אלי נראה מרחוק פשוט כסבך ירק ועצים. היתה זו הרגשה נעימה למדי לחוש את העצים האלה שבחלקם טיפלתי בשנתם הראשונה עם פ', כשעבדנו בגינת-הנוי. ועתה הנה הם „גברים בעמם“, בלשון המליצה.

נדמה לי כי כבר הולכת ומתגבשת מעין אחות או רעות מיוחדת במינה בין ה„חברה“. ובעיקר — כשהמצב קשה. יש עדינות החבויה עמוק ביחסים שבינינו ונדמה לי שהקושי של הבדידות הוא היוצר אותה. חבל שאי-אפשר היה להעביר את כל הגרעין במין כור כזה!

ד

משבאתי הנה אני המום הידיעה כי באותו לילה אבדו לנו שבעה מבחורינו. מפלוגתנו הלכו שלושה. את בודאי יודעת כי נהוג לומר, בדרך-כלל, אחרי כל אחד עם מותו שהוא היה בחור טוב ונחמד ושאר דברים טובים, אך דומני כי איני מגויס אם אומר שהשלושה היו ממש הטובים שבפלוגה. לך בודאי אין הדבר אומר הרבה, אך אני, מששמעתי זאת, הרגשתי פתאום מעין ריקנות בפנים. אי-אפשר להגדיר צער או לתאר כיצד מרגישים אותו, אך זו היתה הרגשה כה עצובה והצער היה כה גדול — עד שפשוט ישבנו ושתקנו.

חריתה, מיד-חנה, דרך משל, היה החייל הטוב ביותר בפלוגה. וכן חשבנו אותו תמיד. הוא היה חייל בחוליה שלי במשך כל תקופת הימצאי בגדוד. סמכתי עליו כשם שאני סומך על עצמי. לכל מקום מסוכן או חשוב שהלכתי אליו השתדלתי תמיד לקחתו עמי. נדמה לי כי היחסים בינינו עברו בהרבה אף את היחסים החבריים הרגילים אצלנו שבין מפקד לחייל. ועכשיו ממש קשה לי להתרגל לרעיון שאיני יכול לראותו בחוליה ואיני יכול לומר: „חריתה, הבטח פה! טהר שם!“

שמעתי על מות שובל (קוקה). את בודאי הכרת אותו מהגדוד. הוא היה בחור טוב. את רואה? פשוט מאד-מאד לומר:

ברגע שיגיע אליך מכתב זה אוכל למנות חדשים של שירות בצבא ההגנה לישראל. קשה לי עדיין לומר אם אחרי חדשים של חיול אני יכול לכנות עצמי „חייל“. אבל אין ספק שהשתניתי במשהו: או, ליתר דיוק: נוסף לי משהו. חייל במלוא מובן המלה ברור שאינני, וגם כל ה„חברה“ כך, כי להפוך חבריה כמותנו לחיילים (דהיינו: להיות ממושמצים בכל מאת האחוזים ולמלא פקודות ללא כל נסיון של ערעור) — אין זה ענין של חדשים בלבד כי אם לזמן ארוך בהרבה.

לעת-עתה נראה שיצאנו בכבוד מן המערכה בין הרוח ה„חוגיסטית“, כפי שנוהגים לכנותה, לבין השיגרה הצבאית. ה„חברה“ נשארו אותם חצופים, בעלי הכבוד העצמי. יש לציין שאף מבחינת המוראל התנועתי והמחלקתי לא רק שלא נשברנו אלא שאף עלינו בהרבה על מחלקות אחרות. רק עתה אני יכול לראות כמה עלובה היתה הופעתנו כשהגענו לקלט ולאחר-מכן לבסיס.

ב

תקופת שירותנו בצה"ל (וכבר עברו חדשים!) לימדה אותנו לראות את הבית ואת המשק מנקודת-ראות חדשה לגמרי. הבית קיבל ערך נוסף; לגבינו יש עתה משמעות חדשה של אמא, אוכל טוב, סדין לבן ומקלחת חמה. לאחר שבעה שבועות ללא חופשה — הרי זה אומר הרבה מאד לחייל. למדנו להעריך את אשר קיבלנו בבית.

ועוד: למדנו להעריך גם את העבודה. החברים פשוט מתגעגעים לעבודה ולו גם העבודה הבלתי-אהודה ביותר. בשעה שאנו רצים על מסלול-המכשולים ועל הכביש עוברים הטריקטורים עמוסי התלתן או הסתיון החברים פשוט בולעים אותם בעיניהם. אף מבחינה זו הוסיף לנו הצבא הרבה מאד.

ג

אין איש — ולו גם ותיק — שלא יתרגש לפני צניחה. אבל לאחר כל הסיפורים הרבים על הפחדים המלווים את הקפיצה מסתבר שסיפורים אלה הם ציזבוטים — או שאני אמיץ באופן מיוחד. על-כל-פנים, אני כמעט ולא הרגשתי כל התרגשות בעליה למטוס. האמת היא, כי ההתרגשות באה כשנבלע אחרון „הדבוקה“ הקודמת בדלת הפתוחה. הבחורים נעשים קצת מטושטשים בזמן

ישראלים באותם המקומות עצמם בהם חיו ולחמו
ישראלים אחרים לפני אלפי שנים.

• ו

10.10.1956

לאמא, אבא ואגאי היקרים,

הרבה שלום!

מאחר וקיויתי להיפגש אתכם היום ב"חג-העליה" ותקויתי זו
נכזבה ברגע האחרון, הריני שולח לכם מכתב כתחליף לכך.

אני מקווה כי "חג-העליה" התקיים למרות הכל וכי אתם
וכן כל ההורים הוכחתם שאפילו "זקנים" אינם פוחדים מפני קצת
סכנה — ונסעתם לחג.

גם אתם בודאי סבורים כמוני, כי אף בזמנים
טרופים — מבחינה בטחונית — אסור לנו
להפסיק את מהלך-החיים הרגיל שלנו.

אם הייתם במשק ואם התקיים החג ודאי נהניתם, למרות הזמן
הקצר שהיה לכם לשהות במקום. מה דעתכם על המקום ועל
הנקודה כמקום להתישבות-קבע? האם נראית לכם הסביבה
כמדבר ממש? אך אפילו כן הדבר אין זה נורא כל-כך כפי
שהדברים נראים במבט ראשון.

— — —

שלכם,

• המכתב האחרון להורים שנכתב בדיוק לפני היציאה לפעולה — 10
באוקטובר 1956 (יום נפלו).

"הוא היה..." למרות מה שטמון אחרי המשפט הקצר הזה כל-כך
הרבה!

אני חושב שעלי בכלל לא יהיה צורך לומר כך, לפחות עד
הזמן שבו אפשר יהיה לציין: "הוא היה סבא טוב..." אף כי בעצם
אין לי חשק להזדקן כלל וכלל. איני מסוגל לראות עצמי זקן
ומתנוון החי על חשבון זכרונות העבר.
במשך הזמן עוד נחליט מה לעשות בקשר לכך.

ה

— — —

ברגע זה נשאתי מעט את עיני מן הנייר וסקרתי לי להנאתי
את ארץ-ישראל היפה אשר בשבילנו היא "מחוז לתחום"... הנה,
שם, על קו האופק הרחוק-רחוק אני מבחין בעיר-האבות, והרבה
יותר קרוב, בשורה של כפר בני-הדודים העושים לנו לפעמים
צרות. ודאי כבר הבנת שאני כותב לך מסדרת אימון מחלקה.
הסביבה עדיין מפחידה מאד — ובצדק. כדברי ה"חברה": אין
כאן גבעות אלא רק הרים קטנים!

— — —

בוה הרגע גומר ירח נהדר להוציא את פרצופו הנחמד מעל
שרשרת ההרים ממזרח. איני יודע כיצד ומדוע ממלאת אותי
הרגשה של סיפוק — ואולי יהיה נכון יותר לומר: רגשות בלתי-
מוגדרת. כמעט כל גבעה וכל חורבה וכל תל כאן נושאים בקרבם
מטען של היסטוריה בת אלפי שנים. כאן היא, למעשה, מורשת
האבות (קצת יותר מן הצד הארכיאולוגי). ואני פשוט מחייך
לעצמי כשאני חושב לי באיזה מצב נמצא חייך